

Repetitio Clem. I. Ut Clericorum De Officio Ordinarii

Aufréri, Étienne

Leodii, 1702

21 Limitatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63069](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63069)

21 Limitatio.

21. Si quis dicturus contractum usurarium vel simulatum petat absolutionem juramenti coram Episcopo, & absolutus acturus est postea de simulatione vel usura, necessario habet agere in eadem Curia, non in alia, quia idem debet esse Iudex preparantis & preparati, ut notat Bald. in l. ordinarii in prima col. ver. ex hoc habes, ad quod facit Cas. consilio 2. titul. de foro compe. & l. cum veniente C. ubi cau. ff. de. & quod ibi notat Bald. & l. minor. 25. col. in fine princ. ff. de evictio. & hoc dictum sequitur Paul. de Castro. in l. 2. C. ubi & apud quem & in allegat. l. ordinarii. Et bene facit gloss. fin. in cap. Parrochianos. de senten. excom. in vers. sed hoc intellige cum querela, &c. & sequitur idem. Paul. de Cast. consilio. 71. 1. col. ver. postquam ergo condemnatus, &c. ubi limitat præallegatum dictum Bald. nisi petenti absolutionem esset relaxatum juramentum per partem, quia tunc cum expiravit juramentum: cessat causa jurisdictionis ecclesiasticæ argum. gloss. in cap. cum plures de offi. deleg. lib. 6.

16 Vigesimo secundo, ratione juramenti præstiti per defunctum ejus hæres laicus potest conveniri coram Iudice Ecclesiastico implorando ipsius officium, ut hæres satisfaciatur exonerando animam defuncti jurantis, ut scripsi supra in 4. fallent. 4. regulæ.

Vigesimo tertio Laicus etiam serviens Regius, conveniri potest coram Iudice ecclesiastico & Clerico, ratione armorum, sibi per servientes ipsius subla-

IN ECCLESIASTICOS. 417

sublatorum, pro quo gloss. in cap. ex litteris de pigno. & cap. fin. de vita & honest. cle. & utrobique Sicul. gloss. in cap. similiter 16. quest. & idem Sicul. in cap. si Clericus in 2, not. de foro compe. ubi dicit, quod detinens bona Patrimonialia Clericorum potest conveniri coram Judice ecclesiastico, quia sacrilegii crimen est ecclesiasticum cap. 17 in canonibus 16. quest. 1. Ad idem quod not. Oldra. consil. 83. concludens, quod clericus, pro bonis Patrimonialibus gaudet privilegio fori, idem Sicul. in cap. qualiter de judi. unde Innocent. in cap. caterum, eo. titu. dicit, quod Clericus spoliatus potest spoliatorem suum coram Judice Ecclesiastico trahere. Et Sicul. in cap. Ecclesia Sanctae Mariae de consti. quod statutum laicorum non potest disponere super bonis patrimonialibus Clericorum. Illud tamen quo ad immobilia, non .admitteretur per Officiarios temporales, immo servatur contrarium, ut dixi supra in quartae regulae fallen. quinta, & in secundae regulae fallen. quarta. Bonae vero mobilia Clericorum sine dubio personam sequuntur.

Vigesimoquarto Episcopus potest habere familiares aut servientes armatos causa custodiendi scallatos, & ducendi per villam Tholosae, & possunt portare enses, & arma defensiva, vel etiam invasiva, quando ducent illos ad veridi folium, & ita cavetur in concordatis inter Officiarios Regios & spirituales Tholosae factis, pro quo facit quod dicunt Moder. in cap. significasti. de officiar. dele. Oldra. consilio. 89. & tenet, Bald. in le. nam salutem. §. fin. ff. de Officia. Praef. vig. lices Sicul. tam in praefalle. cap. significasti quam in cap. cum non ab homine, teneat, non esse licitum Episcopo-

copo tenere familiares armatos, quam partem libenter sequuntur Officarii Regii.

19 Vigesimoquarto Episcopus cognoscere potest de delictis commissis per suos Officiarios laicos, quando delinquant in officio. Nam & proconsul de jure punit suos comites & Officiales ut ff. de pœ. l. si quis forte §. si quos comitum, & similiter præfides provinciarum puniunt milites & Officiales suos ut in corpor. de man. prin. §. quod si delinquentes col. 3. ita tenet Pet. Jacob. in tit. de statutis universitatibus 8. col. & in tit. de conditio. ex l. insti. de actio. §. quadruplici. l. co. & seq. Et ideo si nunciatus facit falsam relationem potest puniri per ipsum judicem, tenet Bald. in l. 2. C. de spor. & in cap. cum parati. de app. & idem ibi præposi. 7. col. Et tales appellantes non audiuntur ut l. 3. C. quorum app. non reci. & possunt absentes condemnari. C. de pœ. l. ne disu.

20 26. Judex Ecclesiasticus compellere potest judicem sæcularem, per excommunicationem, ad sibi dandum familiam & auxilium suum, & ut sententiam ipsius Ecclesiastici Judicis exequatur, licet illi non fiat fides de processu gloss. Innoc. Ancho, & Sicul. in cap. 1. de offic. ordi. fa. cap. 2. de excep. lib. 6. Et in executione ejus sententiæ, videtur sæcularis inferior, ar. 23. quest. 5. cap. Princeps & cap. Administratores. Sed dicit Sicul. in alleg. cap. 1. quod Judex sæcularis ferret sententiam injustam, non teneretur illam exequi, saltem in criminali, quia non debet esse executor ad malum contra conscientiam, fac. l. non tantum ff. de app. sed Hosti. ut refert Sicul. in alleg. cap. 1. dicit quo ad petitionem judicis ecclesiastici

IN ECCLESIASTICOS. 419

stici Judex secularis debet punire subditos rebelles,
& inobedientes judici Ecclesiastico, non curantes
de excommunicatione, & ita servatur.

Idem secundum eum contra ad petitionem ju-
dicis secularis debet judex Ecclesiasticus interdicere
& excommunicare subditos rebelles, & præscriptos
à judice seculari, ad quod fa. no. dictum Inno.
in cap. licet ex suscepto. de foro compe. ubi dicit,
quod si aliqui subditi nolint Imperatori obedire,
de facto non succedit Papa in jurisdictione: sed
debet juvare Imperatores ad domandum illos sub-
ditos, & sic debet etiam præstare auxilium quod
potest: quod *Sicul. in alleg. cap. 1.* dicit optimum
remedium pro nobilibus expulsis ab eorum domi-
nio: nam possunt implorare auxilium Ecclesiæ,
quæ debet subditos resistentes excommunicare &
interdicere: vide quæ scripsi supra in regula fal-
lencia. 27.

27. Causa dotis etiam principaliter deduci po- 21
test in foro Ecclesiæ: *Bald. & Imol. Pau. de Cast.*
in l. 1. ff. de solu. matri. Pet. de Ancha. consi. 21.
in fi. Specu. in tit. de dona. inter virum & uxo.
§. formatur. ver. utrum causa dotis. Zaba. in cap.
ex litteris. de pigno. & ibi Imol. in 6. not. Innoc.
Hosti. Ioan. An. Sicul. in cap. de prudentia, de
dona. inter virum & uxo. Roma. in l. Titia 3. co-
lum. ff. solu. matri. Et ista est communis opinio.

Imò etiam viro pro dote promissa contra
Laicum permittitur adire Judicem Ecclesia-
sticum, ad hæc *cap. per vestras de dona. inter*
vi. & uxo. tenet Clavus. in ver. Dor. §. 21. ad quod
dicit

dicit fac. not. per Inno. in cap. lator. qui si sint legiti. Et etiam contra uxorem ad dotem, propter adulterium uxoris, perditam. per cap. plerumque eo. ii. & cap. ex parte, de constitu. & not. per Sicut. in cap. cum sit generale. de foro. compe. licet glo. in allegat. cap. de prudentia. & ibi Antho. & gio. in cap. ex tenore. de foro compe. & Ange. in allegat. l. i. & Bal. in l. ex contractibus. §. si de non numer. pet. dicant contrarium, vide omnino Bald. ¶ Novellam in suo tractatu de dotibus. 9. parte, in 16. speciali. ubi in summa à prædicta conclusionem dicit esse veram addens, causam dotis esse mixti fori: ut etiam Iudex Ecclesiasticus, de illa possit cognoscere, etiam absque eo quod utatur aliqua quæstio de matrimonio: quod tamen idem Bal. no. temperat. dummodo vidua sit quæ agit de dote, licet aliter non oppressa: quia viduæ dicuntur miserabiles personæ. in l. C. quando impet. inter pup. & vi. facit quod habetur in cap. significantibus. de offic. deleg. & id esse dicit de mente Pau, de Cast. in l. i. ff. solu. matri.

Dicit insuper, quod si dos repeteretur propter inopiam viri constante matrimonio, vel propter separationem thori: & sic non ageretur per viduam: tunc procederet gl. in allegat. cap. de prudentia. Et idem si repeteretur à Patre mulieris: vel viva filia, vel post ejus mortem, tunc enim contra Laicum non posset coram Ecclesiastico iudice iudicium intentari. Et idem si repeteretur ab hæredibus mulieris: & multo minus, si dos peteretur à viro tanquam promissa: quia tale privilegium quod sit mixti fori, est personale merè, videlicet, quando dicta dos peteretur à vidua.

dua. Et ita vidi in facto, in curia Archiepiscopali Tholosæ.

A D D E

Dotis causa an sit Ecclesiastica, tradunt Doctores in cap. ex tenore de foro competent. Resolutive dicendum, quando agitur principaliter de matrimonio & accessorie de dote, tunc agitur coram Ecclesiastico, alias, quando dos principaliter petitur iudex Laicus cognoscit. vide Lupum de donationibus. in cap. per vestras. notab. 2. numer. 17. Anchoranus cons. 21 numer. 1. Vbi dicit nullum esse textum, neque dictum Doctorum, quod apud Eccles. iudicem agi debeat pro constitutione dotis. sequitur Baldus de tempore utili, & continuo, cap. 15 nume. 8. Mattheus Boys Doctor.

Vigesimo octavo, iudex Ecclesiasticus compellere potest Laicos hæredes ad satisfaciendum derelicto pro anima defuncti, ut in cap. à nobis. 2. de senten. excommuni. dummodo talis defunctus in apparenti contritione decesserit, & non aliter secundum Sicul. ibidem. idem Salicetus in l. 1. 7. col. C. ne ex delict. defuncti, dicens illud idem tenuisse Nicolaum de Mata. de quo per Zaba. & Sicul. in cap. fin. de sepulc. & Ioan. de Anc. in cap. in literis. de rapto. 22

Vigesimo nono, ordinarius Iudex Ecclesiasticus potest compellere Laicos ad observandum

dum laudabiles consuetudines Ecclesiæ, ut in *cap. ad Apostolicam. de simo*. Nam tales Laici desistentes à tali consuetudine videntur committere sacrilegium, de quo cognoscit iudex Ecclesiasticus, ut in *cap. cum sit generale. de foro compe.* Quod tamen intelligendum est, dummodo talis consuetudo habuerit licitum initium, videlicet, à spontanea oblatione & voluntate. Secus autem si malum, videlicet, ab exactione, ut no. per *Sicu. & Ana. in allegat. cap. ad Apostolicam, & cap. suam eod. titu.*

17 Nec obstat quod diuturna præstatio ex mera liberalitate non producit obligationem, ut no. per Inno. & Docto, in *cap. cum Ecclesia, de cau. pos. & pro Bart. & doct. in l. cum de in re verso. ff. de usu. & per Doct. maxime per Ang. in l. si certis annis. C. de pact. cum simili.* Quia illud non procedit in præstatione, quæ fit in piam causam, ad quod ponderatur tex. in *alle. cap. ad Apostolicam.* Ad cuius consuetudinis laudabilis introductionem sufficiunt decem anni secundum doct. per glo. singularem in *cap. si. de consue. lib. 6.*

24 Trigesimo, Ecclesia potest se immiscere de notorio crimine Laici, nedum ut pæniteat, sed etiam ut satisfaciat secundum Sicul. in *cap. si. de sepulc.* quia secundum eum, ratione notorietatis depræhenditur apertè negligentia iudicis secularis, ad quod fac. no. per Inno. & eundem Sicul. in *cap. novit. de judi.* veruntamen videretur, quod statim crimine commisso, licet notoriè non posset ita subito iudex Ecclesiasticus se intromittere, aliter non expectata negligentia iudicis secularis, adde hic quæ scripsi supra. §. tertio.

Trige-

IN ECCLESIASTICOS: 423

Trigesimo primo, quando jurisdictio Ecclesiæ prorogatur à Laicis, & iste casus est satis clarus: 25
 de quo late per Domi, *in fi. de except, vide, Io, Fa, & Bald, in l, si qui ex consensu. de Episc, audien. per Sicut, & Feli, in cap, significasti. de foro compe*, & per alios ibidem allegatos, & per glo. *in cap. molitari, qu, i*, latius per Iasonem *in l, i, §, & post operis ff, de no, ope, nuncia*: quicquid sit, de jure consuetudo præsentis regni habet, quod Laici non possint prorogare, ubi dominus contra dicit, ita dicit Io, Fa, ubi supra, quod facere dicit, *cap, ex transmissa: de foro compe*:

Trigesimosecundo, contra blasphematores: de quo *in cap. 2, de maledi*, Et idem contra Sodomitas, de quibus scripsi supra in quartæ regulæ fallentia, 24, & 25:

Trigesimotertio, contra violatores pacis, ut te- 26
 het Sicut, *in cap, cum sit generale de foro compe. & no, per eum cap, super quibusdam in fi, de verb, sig,* ubi no, per illum tex, cum gloss, quod Laici tenentur servare statuta Papæ, & leges super pace per eum factas, pro talibus tamen criminibus non videtur, quod possit Laicus carceri mancipari: de quo vide quod scripsi supra in hujusmodi partis primo casu:

Adde, quod ubi Clericus pacis violator puni-
 tur pecunialiter, pœna applicatur domino tempo-
 rali: licet fuerit per Episcopum condemnatus *cap, si Clericus de pace, jura, fir*: alius est sub ritu, *de Cle, viola. pa: & idem Oldra consil, 17,*

Et tamen advertendum ad unum dictum Inno:

F f

in

424 DE POTESTAT. SÆCULI

in cap. inquisitioni. de senten. excom. quod nunc;
quia venit in mentem hic adieci, videlicet, quod
Laicus tenetur obedire Papæ præcipienti aliquid sine
causa, præjudicans bonis temporalibus. Et idem e-
tiam in Clerico quoad bona patrimonialia, ut ait
singulariter Sicul. *in cap. constitutus 3. col. post Ho-*
sti. ibi de religio. domi. quod no.

- 27 Trigesimoquarto, Prælatus Ecclesiasticus habet
potestatem imponendi pœnam verberum: ut *in cap.*
1. de calum. ita tamen quod non procedant ad
effusionem sanguinis: ut *in cap. in Archiepiscopatu,*
de Raptio. Et potest etiam in exilium mittere, ut
in allegat. cap. 1. cum concor. in gloss. & utrobique
per Sicu. & do.

Trigesimoquinto, Prælati in eorum jurisdi-
ctione seu spiritualibus pertinentibus ad eos, pos-
sunt creare Tabelliones, ita Sicul. *in cap. cum. Pe.*
de si. instrum. referens Specu. idem tenere *in titu.*
de instru. edi. §. restat. versi. Sed quis potest fa-
cere. & facit cap. quoniam contra. de proba. & cap.
Abbate. & quod ibi no. de re. judi. lib. 6.

- 28 Trigesimoquinto, Prælati & Clerici licitè pos-
sunt arma movere, & in propria persona bellum
indicere, vel gerere, de mandato Papæ, nec ul-
la sanguinis effusio, vel mors, aut mutilatio eis
imputabitur, secundum Cald. *in cap. petitio. de*
homici. Nam prohibitio contraria est juris positivi,
supra, quod est Papa *in cap. proposit. de conces.*
præben. dummodo bellum sit notoriè, justum &
Papa hoc faciat consultis Cardinalibus, secundum
Zaba. & Ana. in alleg. cap. petitio. Quia cum a-
li-

liqui lex canonica istud non tangat passim, non debet hoc per Papam fieri, Alias autem cessante licentia Papæ, non debet Prælatus aut Clericus in bello quamvis iusto arma movere. Sed assistere potest & hortari, ut *in juri. alleg. in alle, in gloss. præalleg. cap. si tamen se movendo percuteret*: non tamen mortaliter, & citra mutilationem non esset irregularis, per *tex. alle. ubi latius vide per doct.*

Trigesimosexto in causis miserabilium personarum, Laici possunt trahi ad iudicium Ecclesiasticum, præsertim data negligentia iudicis secularis, ut *in cap. significantibus de offic. dele. & cap. ex tiorre, de foro compet. & utrobique Doct.* Quæ autem sunt miserales personæ, istud est arbitrio iudicis commissum, secundum *Bar. in l. i. C. quando impe. inter pupil. & vi. in alleg. cap. significantibus.*

Adde, quod si mercatores gravantur in pedagiis solvendis, injustè possunt conqueri coram iudice Ecclesiastico, quando sunt in itinere: quia dicuntur miserales propter multos labores, & pericula quæ sustinent, pro quo *fa. no. per Ana. & Ancha. in cap. si. in 3. colum. de judæis.*

ADDE

Miserales personæ enumerantur, vidua, pupillus, orphanus, peregrinus, puella nobilis, pauper, mercator gravatus pedagys, publice poenitentes, liberti Ecclesiæ manumissi, serviientes Ecclesiæ, infantes expositi, senes decrepiti, cæci, mutilati, membris leprosi, debilitati, incarcerati, de novo conversi ad fidem, diutur-

no morbo defatigati, & alij in quibus major adest ratio, idque ad arbitrium judicis Menoch. casu 661. arbitra. hoc refert Rebuffus de sententijs provisional. arti. 3. gloss. ult. ubi hñtribuit 16 privilegia, qua vide, si usus poscat. Matthæus Boys D.

Trigesimoseptimo, Episcopus habet festum pro quo glo. singularis in cap. quia diversitatem de conces. præben. Anthon. Sicul. & Imo. ibidem i. dem Sicu. & Ana. in cap. excommunicamus 1. de hære. Zaba. Imo. & Laud. in Cle. 2. de hære. Rota. in antiquis deci. 865. Oldra consil. 302. in 2. col. & ita tenui in deci. cap. 229. & 275 in addi. quamquam Offi. Regii alias contrarium asseruerint.

30 Trigesimooctavo, Ecclesia potest compellere Laicos ad treugam ineundam, ut tenet Sicul. in cap. 1. de treu. & pace in 1. no. & Feli. super rubri. ejusdem titu. in 7. fal.

31 Trigesimonono, Clericus potest suum spoliatorem Laicum, trahere coram judice Ecclesiastico no. Inno. in cap. cæterum de judi. Adde hic, quæ posui in praxi. ver. 23, Unde tenet Oldra. consil. 83. quod Clericus pro bonis patrimonialibus, gaudet privilegio fori, quod etiam probat Sicul. in cap. qualiter de judi. & fa. l. decernimus in ver. sive de Ecclesiasticis sive propriis C. de Episc. audi. istud tamen libenter non admitterent Officiarii Regii.

Si autem Laicus conventus coram Ecclesiastico judice, ratione violentiæ, rapinæ, vel doli commissi circa res Ecclesiasticas, neget prædictas qualitates, vide per Pet. de Ancha. in

in repe. cap. ea quæ de re ju. lib. 6. qu. 7. Et ad dictum Oldra. videlicet, quod Clericus pro bonis patrimonialibus uti potest dispositione, cap. cum sit generale de foro compe. adde Sicul. in cap. cum sit. 2. colum. Et alleg. pe. ita dixisse de consuetudine servari, & hujus consuetudinis secundum Abba. ratio potest esse: quia vidua potest agere possessorio coram iudice Ecclesiastico non obstante exceptione fori, ergo & Clericus, idem tenet Inno. sed movetur alia ratione: quia committitur sacrilegium, ideo cognoscit Ecclesiasticus, & hoc ponit in cap. cæterum allegato. hoc etiam tenet Egidius illa ratione, quia bona Clericorum gaudent, &c. de vi. Et ho. Cle. cap. fi. Subjungit ulterius idem Sicu. quod dispositio dicti, cap. cum sit. vendicat sibi locum in bonis Clerici, non tam ex consuetudine, quam ex jure scripto. & de hoc dicit esse casum rotundum cum glo. in cap. similiter 16. qu. 1, Et in cap. si quis ex potentibus 24. qu. 3, Nec obstat præalleg. cap. cum sit. ubi ponderatur injuria Ecclesiæ: quia spolians Clericum deliquit in Ecclesiam, cum bona Clericorum, dicantur Ecclesiæ, quo ad tuitionem & protectionem, & quia sunt obligata Ecclesiæ pro mala administratione not. glo. in præalleg. cap. similiter, Et in cap. ex literis de pig.

Item injuria facta Clerico, dicitur facta Deo vel Christo, cuius legatione fungitur 2. qu. 7, cap. accusatio. Item dicitur facta Ecclesiæ cap. 2, de foro compe: ad prædicta optimè fa. cap. si Clericus eo, tit. ubi etiam nulla allegata oppressione, ex quo constaret rem esse Clerici potest convenire Laicum coram Ecclesiastico, mul-

to ergo fortius, ubi allegatur violentia vel rapina seu invasio, nam tunc læditur persona Clerici, quæ est consecrata. Idem nec videtur, quod hoc sit novo jure promulgatum, cum & ante fuisset satis provisum, ad hoc 17 qu. 4. quæ si per totam, & 12 qu. 2. cap. nulli. & cap. quicumque militum, 16 qu. 1. in canonibus. & cap. similiter. Vnde tex. in allegat. cap. cum sit, non dicit indicimus, sed inductum est, & sic in præteritum, & istam partem sequi videtur Feli. in alleg. cap. cum sit 1. col. Et sic videretur quod super rebus Clerici posset Laicus coram Ecclesiastico iudice conveniri, sed si probabiliter negat rem esse Clerici ad jurisdictionem Ecclesiasticam declinandam convenietur coram suo iudice pro quo est tex. in alleg. cap. si. Clericus secundum Sicul, & secundum hoc videretur debere limitari quod scripsi supra in reg. 4. fallen. 5. veruntamen prædicta fallentia fundata super di. Inno ibid. alleg. quem communiter sequuntur doct. servatur in præsentis regno, quod videlicet tam super rebus Ecclesiæ, quam Clerici si agendum sit rei vindicatione contra Laicum, iudex secularis erit adeundus. ita Fely. in allegat. cap. si Clericus in fi. & in alleg. cap. cum sit. 2. col. in fi. præterquam in casibus habentibus specialem rationem sacrilegij, vel quasi per ipsum ibidem latius positus.

- 32 Quadragesimo subditus imperatoris potest ipsum convenire coram Papa, secundum Sic. in cap. 1. de proba. ex quo infert, quod licet Princeps non recognoscens superiorem, possit esse iudex in causa propria. ut no. Bar. in l. 1. C. ne quis in sua cau. & gl. in cap. bellisarius. alias guillisarius 23 qu. 4. & Sicul. in cap. cum venisset de judi. tamen illud procedit, quando superior agit contra subditum

ditum : sed secus si subditus contra dominum ;
 quia potest eum convenire coram Papa per tex.
in allegat. cap. idem tenet Host. in cap. novit de
judi. & ibi expresse sic : idem Sicul. in cap. exposita
de arbi. jacet quod no. Inno. in cap. licet ex suscepto,
de foro. compe. ubi dicit, quod Laicus recurrere
debet ad Papam, quando non est alius superior,
fa. gl. in cap. ex transmissa de foro compe. & quod no.
Sicu. in cap. & si necesse. de dona. inter vi. & uxo.
Host. in cap. 2. cum lo. de fi. instrumen. ubi dicit,
 quod si superior judicans non recognoscit, su-
 periores potest appellari ad Papam, & sequitur
 ibidem *Ant. & Sicul. per cap. venerabilem qui fi.*
sint legi. fa. quod no. Bald. in cap. imperialem. §.
fi. 1. col. de probi. feu. alie. per Fede. ubi dicit, quod
 si dominus feudi non recognoscit superiorem,
 prout est Rex Franciæ, & pares curiæ ei nimis
 favent, Papa cognoscet : sed dictum hujusmodi
 debet intelligi in causa ardua duntaxat de qua lo-
 quitur *præalleg. cap. per venerab. secus si causa non*
esset ardua, per id quod no. Inno. in cap. cum &
de re judi. ubi dicit quod ex quo restituere famæ
inter Laicos est solius principis. l. 1. ff. de p. stul.
 non faciet hoc Papa, nisi in re ardua: quia sic lo-
 quitur *alleg. cap. per venerabilem.*

41. Clericus patronus cum Laico facit cense-
 ri jus patronatus, esse Ecclesiasticum, ubi hoc
 prodest clerico, puta in tempore ad præsentandū
 juxta *cap. 1. de jure pa. li. 6. Sicul. cap. fi. de jure pa.* 33

42. Iudices seculares per centuram Ecclesiasti-
 cam cogi possunt ab Ecclesiasticis iudicibus, re-
 pellere excommunicatos ab agendo & testifican-
 do in suis curijs & judicijs, ut *in cap. decernimus.* 34
de senten. excommuni. istud tamen non servatur de
facto, quamvis Baldus in cap. intelleximus, de ju-
dic.

dic. teneat, quod ista exceptio excommunicationis possit opponi coram iudice seculari, & quod statutum in contrarium non valeat, *Bal. & Salice. in l. placet. C. de sacrosan. Ecclesi. & in auth. Clericus eod. tit.* Et ibidem *Bal. in cap. exceptionem de excep. ad fi.* dicit, quod ista exceptio est approbata de jure civili *alleg. gloss. singularem in l. 1. C. de jur. & fac. igno. & tex. in cap. Domino Guerra in tit. hic finitur lex.* ubi dicit *tex. vassallum non teneri juvare dominum excommunicatum.* Et idem *Bald. in cap. contingit. de dolo. & contu. tenet*, quod sententia iudicis publice excommunicati, & de jure civili non valet, allegat prædictam gloss. *in d. l. 1. C. de jur. & fa. igno.* Si tamen sit dubium in jure, an excommunicatio opposita tenet vel non, tunc exceptio hujusmodi remittenda, venit iudici Ecclesiastico discutienda, secundum *Pe. de Ancha. in cap. pia de excep. lib. 6. & Gal. de foro compe. consi. 9.* si vero solum dubitetur de facto, an quis excommunicatus, poterit secularis cognoscere secundum *Domi. in cap. fi. in fin. de foro compe. lib. 6. & in alleg. cap. pia. §. 2.*

Quadragesimotertio, Iudex secularis, qui vult Clericum compellere, ad debita liquida etiam solvenda, quando exhibentur eorundem Clericorum litteræ obligatoriæ aut aliæ probationes, per Ecclesiasticum iudicem desistere compellitur, ut *in cap. 2. de foro compe. lib. 6.* istud similiter non servatur in præsentis regno, sicut latius dixi supra in secundæ regulæ fallen. 18. & 20.

judicem ordinarium, loci, Ecclesiastica censura compellitur iudex secularis observare jus canonicum, quod ad provisionem animarum statutum est. *tex. est. in cap. licet de jurejur. libr. 6.* ubi de mulieribus quæ juraverunt non venire contra alienationem dotium & donationum propter nuptias: contra quod juramentum non vi, nec dolo præstitum non sunt admittendæ: licet secus sit de jure civili.

Quadragesimoquinto, Iudex temporalis compellitur per iudicem Ecclesiasticum ordinarium censura Ecclesiastica ad admittendum exceptionem rei judicatæ per iudicem Ecclesiasticum, ut *in cap. 2. de except. libr. 6.* quod est verum in casu quando ad iudicem Ecclesiasticum pertinuit cognitio de consuetudine vel jure, ut ibidem *tex. ait.*

Quadragesimosexto, de jure cognoscit iudex Ecclesiasticus inter Laicos, ubi habet temporale dominium, *cap. venientes, de jurejur. & cap. si ne Cle. vel mo. libr. 6. glo. in cap. 2. de except. ord. lib.* Adde tamen hæc, quæ scripsi in hujus partis. casu seu §. 19. 36

Quadragesimosseptimo, potest iudex Ecclesiasticus inter Laicos cognoscere de causis matrimonialibus, & spiritualibus, & eis annexis, ut *in cap. tuam de ordi. cogni. & cap. causam qui si. sint legitim. cap. quanto de judi. gloss. & Domin. in alleg. cap. 2. de except. lib. 6.* 37

48. Cum iudex Ecclesiasticus delegatur per iudicem secularem & super causa criminali, dummodo non procedat ad sanguinis effusionem, ut *in cap. in Archiepisc. de rapto. Bald. in authen. si quis litigantium, C. de Epi. auth.*

auth. & infra. §. 94.

49. Per reconventionem, ut in *cap. cujus in agendo. 3. quest. 8. in auth. & consequenter. C. de sen-
sib.*

50. Per præoccupationem in criminibus mixtis, quia sunt introducta & prohibita utroque jure, de quibus in *cap. cum sit generale de foro. compet. ar. cap. tua. de procur. ita Domi. post Pau. in allegat. cap. 2. de excep. lib. 6. de quibus criminibus mixtis tractatum est supra in fallen. 4. regulæ.*

51. Cognoscit judex Ecclesiasticus inter Laicos, qui sunt de familia Ecclesiæ, secundum quosdam 89, *distinct. cap. indicatum Io. An. in allegat. cap. 2. de excep. lib. 6.*

38 52. Quotiens est questio de fide vel articulis fidei contra Laicos cognitio pertinet ad judicem Ecclesiasticum, & executio ad Laicum ut in *cap. excommunicamus de hære. 1. & cap. cum secundum eum lib. 6. cap. inquisitionis. §. prohibitus. eo. tñ. & li.*

53. Potest etiam judex Ecclesiasticus cognoscere inter Laicos de criminibus per jus canonicum introductis, ut tenet Domi. post Paul. in *præallegat. cap. 2. de excep. lib. 6. puta de crimine symoniæ: adde tamen quod scripsi in quartæ regulæ fallen. 17*

54. Vbi Laicus judex est negligens, ut in *cap. ex transmissa. & cap. licet ex suscepto. de foro. compet. & glo. in alleg. cap. 2. & utrobique docto. Adde hic quæ scripsi supra in hujus partis. §. 2. & 3.*

55. Contra Laicos, qui suadente diabolo in Clericum vel Monachum, vel Monialem, aut cujuslibet religio-

IN ECCLESIASTICOS. 433

nis conversum, vel controversam, aut novitium quemlibet cuiusvis religionis, manus violentas injecerint, de quo tactum est, supra in tertia regula.

56. Contra inobedientes sententiæ delegati ut in *cap. quarenti. de offic. dele.*

57. Contra habentes litteras apostolicas falsas, vel recipientes litteras apostolicas Romæ de manu alterius, quam Papæ vel suorum Officialium, & isti si laici fuerint recipiendo sunt excommunicati, ut in *cap. dura. de crimi. falsi.* Et similiter omnes tam clerici quam laici qui per se vel alium vicium falsitatis commiserint cum fautoribus & defensoribus suis sunt excommunicati ipso facto ut in *cap. ad falsariorum. eo. tit.* Et idem de laicis ipsis utentibus literis apostolicis falsis ut in *dicto. cap. ad falsariorum.*

58. Contra omnes incendiarios ut in *cap. tua nos de sen. excom.* quod nedum habet locum in incendiis ecclesiarum, sed etiam aliorum locorum secundum gl. & doctores ibidem, & intellige de incendiario qui civitatem castrum, domum, segetes, & similia aliena incendit malo studio, vel odio, aut vindicta vel animo injuriandi, ut in *cap. pestiferam 23. qu. 8. 12. qu. 1. cap. cum devotissimam.* Talisque postquam fuerit excommunicatus & denunciatus non potest absolvi citra sedem apostolicam, secus si incenderet ex negligentia vel casu, vel iusto bello, quia talis proprie non dicitur incendiarius.

59. Contra effractores ecclesiarum cum spoliatione qui postquam fuerint denunciati, similiter non possunt absolvi citra sedem apostolicam, ut

ut in cap. conquesti. de senten. excommuni. incendiarij & effractores Ecclesiarum cum spoliatione sunt excommunicati ipso jure : sed incendiarij aliorum locorum veniunt excommunicandi : ut in præalleg. cap. tua. nos.

Dicuntur autem effractores , qui dolo malo , aut per injuriam violenter parietem fodiunt aut vitream fenestram frangunt , seu ferraturam vel ostia , vel cardines seu vectes , dum tenent ostia firmata , aut ipsum tectum Ecclesiæ. Alij autem , qui faciunt enormia in Ecclesia , ut rapiendo corpus Christi , & hujusmodi frangendo calices , & similia non sunt effractores , nec propriè sunt excommunicati ipso jure , secundum Host. Ioan. de Lig. & Sicut. in præallegat. cap. conquesti. Oportet ergo quod spoliatio fiat cum effractione , unde effractio sola per se non facit aliquem incidere in sententiam excommunicationis. Et prædicti effractores & incendiarij dicuntur publicè denunciati , sive nominatim , sive in genere : ut puta denunciavimus excommunicatos omnes , qui fecerunt tale incendium per dictum cap. tua nos.

Sexagesimo , in Principes & Officiales seculares , qui tertio moniti ab Episcopis vel Ecclesiasticis prælatis recusant eis facere justitiam super eorum causis. in cap. administratores. 23 qu. 5. de quo dixi supra in hujus partis. §. 5.

61. In omnes qui recipiunt illum pro Papa qui est electus à paucioribus , quam duabus partibus Cardinalium , in cap. licet de elect.

62. In omnes officiales Laicos, quorumcunque locorum, qui angarias & exactiones indebitas ecclesiis & ecclesiasticis personis imponunt. Et quā jurisdictionem prælatorum & auctoritatem quam habent in suis hominibus evacuunt, tales enim & eorum fautores tertio moniti non desistentes sunt ipso facto excommunicati. Et similiter illorum successores officialium nisi infra mensem excessum suorum prædecessorum purgaverint & satisfecerint ut *in cap. non minus juncto. cap. adversus. de immunit. eccles.*

63. Contra recipientes res ecclesiæ medio alienationis factæ à scismatico, nam & ipso facto 40 sententiam excommunicationis incurrunt, ut *in ca. 1. de scismat.*

64. Contra omnes qui Christianos naufragium patientes damnata cupiditate spoliant rebus suis, nisi ablata restituant, quam primum poterunt secundum *Sicul. in cap. excommun. de rapt.* nam & tales ibidem excommunicantur & videtur tenere gloss. licet Ioan. Andr. dicat tutius præcedere debere monitionem ut restituant aliter antè monitionem non erunt excommunicati *Sicul. contra* ut prædictum est.

65. In omnes qui statuta, edicta; & consuetudines contra libertatem ecclesiæ introductas fecerint observari, ut *in distinct. cap. non erit fraternitas tua. de sen. excommunicat.* Et etiam omnes qui eadem statuta non fecerint deleri quam primum sciverint, si hoc facere possunt. Excommunicantur etiam statutarii prædicti. Nec non scripto res prædictorum statutorum atque Potestates, Rectores, consules & consiliarii locorum ubi prædicta statuta edita fuerint. Etiam judicantes secundum statuta prædicta,

dicta, & qui iudicata redigunt in publicam formam.

Dicuntur autem statuta contra ecclesiasticam libertatem quando illud quod statuitur est contra privilegium datum universali ecclesiæ à Deo, ut *illud quodcumque ligaveris super terram* 24. qu. 1. vel à Papa, puta quod ad pias causas valeant legata facta coram duobus testibus & similia, vel ab Imperatore ut quod nullus iudicet clericos vel ecclesiasticas personas, nisi eorum prælatus, & similia secundum *Sicul. in præalleg. cap. noverit.*

66. In omnes qui insequuntur Cardinales Romanæ Ecclesiæ hostiliter vel clericos aut religiosos familiæ Papæ vel Cardinalium prædictorum illorumque percussores & captores & socios talia facientium vel mandantium & habentes ratum vel dantes consilium aut favorem & defensores eorum aut scientes receptantes, Tales omnes supradicti sunt excommunicati ut *in cap. felicis de pœnis lib. 6.*

Similiter excommunicantur Principes & Senatores, Consules, Potestates, Rectores, sive alii Domini & eorum Officiales qui infra mensem à die noticiæ habitæ de prædicto delicto non puniunt prædictos delinquentes secundum tenorem *dicti. cap. felicis*, nec possunt absolvi nisi à Papa exceptis principibus qui possunt à suis ordinariis absolvi, ut ibi, ex quo tex. *in §. quapropter. no. domi.* quod iudex ecclesiasticus potest punire iudicem laicum non punientem laicum delinquentem in rem ecclesiasticam.

67. Contra omnes dantes licentiam alicui

occidendi, capiendi, seu alias in personis, aut bonis suis, vel suorum gravandi eos, qui sententias excommunicationis vel interdicti tulerit contra quemcunque sive eos quorum occasione sunt prolatae vel observantes tales sententias seu taliter excommunicatis nolentes communicare, Et nisi licentiam ipsam si fuit ad personas gravandas, revocaverint, antequam in aliquo sit processum vel si data licentia fuit ad bona eorum capienda, nisi infra octo dierum spacium restitutionem fieri fecerint; vel satisfactionem, & licentiam revocaverint, omnes hujusmodi erunt excommunicati. *per cap. quicumque de sen. excom. lib. 6.*

68. Contra omnes Christianos qui in domo 4E serviunt Judæis vel Sarracenis aut paganis, nam tales veniunt excommunicandi, *in cap. Judei. de Judeis.*

69. Contra omnes illos qui equos, arma, ferrum, ligamina, & alia prohibita deferunt sarracenis, turcis, aut paganis, nam tales veniunt excommunicandi. *in cap. ita quorundam, de jude.* illi vero qui tempore guerræ habent commercium cum Sarracenis sunt excommunicati ipso facto *in cap. quod olim.* primi vero atque in eorum navibus navigantes licet de jure non sint ipso facto excommunicati, excommunicantur tamen siugulis annis in die cœnæ, unde nota. *Sicul. in allega. cap. ita quorundam,* quod ubi delictum concernit totam Christianitatem seu decorem fidei Papa exercet jurisdictionem in laicos.

70. Contra omnes qui injuriose vel temere percusserint, ceperint aut banniverint aliquem Episc.

438 DE POTESTATE SÆCUL.

episcopum, seu qui prædicta mandaverint vel facta ab alijs rata, habuerint vel socius fuerit in his faciendis, aut consilium vel favorem dederit, vel defensaverit eosdem, nam hujusmodi sunt excommunicati per *Cle. i. de pæ.* nec possunt absolvi ab alio quam à Romano Pontifice præterquam in mortis articulo. Et similiter excommunicati sunt baillivi, scabini, consules, nec non omnes Officiales quocunque nomine censeantur, qui in aliquo prædictorum fuerint culpabiles.

42

71. Contra omnes dominos temporales qui in terris seu locis eorum interdicto suppositis cogunt quemlibet celebrare divina, aut qui voce præconia seu per campanarum pulsationem ad officia eadem audienda aliquos præsertim excommunicationis vel interdicti sententia innodatos, evocant, vel qui excommunicatis publicè aut interdictis prohibent, ne de ecclesijs exeant, dum missarum peraguntur solemnia à celebrantibus moniti generaliter vel spiritualiter ut exeant, tales enim excommunicantur per *cle. gravis, de senten. excommuni.* Et similiter si excommunicati publicè & interdicti, qui in ipsis sunt ecclesijs postquam fuerint nominatim moniti à celebrantibus, ut exeant remanere præsumpserint, sententiam excommunicationis incurrunt, & à solo Romano Pontifice possunt absolvi, ut in *allegat. cle.*

72. Contra omnes qui sine licentia Sedis Apostolicæ nominationi, electioni, vel assumptioni in Senatorem, Capitaneum, Patricium, aut Rectorem, vel ad regimen urbis Romæ assentiunt;

tiunt, vel se intromittunt per se vel alium ultra
annale spacium, nisi ex ipsa urbe naturaliter sint
oriundi aut continui habitatores, nec habent extra
territorium talem potestatem quod possent evacuare
rationem constitutionis fundamenta, *de elect. lib. 6.*
Tales enim ibidem excommunicantur. Et similiter
intendentes vel obediens sic assumptis, & qui ip-
sos nominaverint, elegerint, vel assumpserint, &
dantes eis auxilium &c. Sed huiusmodi constitutio,
& etiam *cap. 1. de locato sunt locales & in terra*
Pape.

73 Contra illos qui mittunt scripturam vel
nuncium vel secretè loquuntur Cardinalibus vel ali-
cui eorum exeuntibus in conclavi pro electione
Papæ, Tales enim sunt excommunicati *in cap.*
ubi majus periculum de elect. lib. 6.

Et similiter omnes domini Rectores alique
Officiales cujuscunque dignitatis aut conditionis exi-
stant qui diligenter non observant, aut fraudem
circa ea committunt, quæ sibi præcipiuntur ob-
servanda in obitu summi Pontificis morientis in eo-
rum terra, ut habetur *in dicto. cap. ubi pericu-*
lum. Quod intelligit Domi. nisi tales officiales im-
pedirentur de jure vel de facto, quia tunc non
ligarentur.

74. In omnes qui per se vel per alios spolian-
do seu alias injustè persequendo gravare præsump-
serint in beneficiis seu aliis bonis suis clericos vel
quaslibet personas ecclesiasticas, aut eorum con-
sanguineos vel ecclesias, monasteria seu loca,
cætera ex eo quod tales personæ ecclesiasticæ ad
quos spectat electio noluerint vel nolunt eligere
cum

eum pro quo rogabantur, tales enim excommunicati sunt per *cap. sciunt cuncti de elect. lib. 6. ubi Domi. post Archi.* dicit quod spoliando intelligitur sive auferant latenter, sive vastent quocunque modo, sive invadant immobilia sive rapiant mobilia per vim & publicè, sive per fraudem sive per dolum &c.

75. In eos quæ regalia sive collectam quæ sit nomine Imperatoris aut Regis seu vectigalia à rege concessa ecclesiis, aut custodiam sive gardiam vel advocacionis seu defensionis titulum in ecclesiis, monasteriis, aut aliis piis locis vacantibus de novo usurpando bona ecclesiarum, monasteriorum, aut locorum ipsorum occupare præsumunt cujuscunque sint dignitatis, nam tales sunt excommunicati si prædicta jura de novo usurpent, videlicet à 40. an citra secundum *gar. in cap. generali. de elect. lib. 6.* & etiam virtute illius usurpationis bona vacantium prædictorum occupent, aliter non essent excommunicati secundum *Domi. in præalle. cap.*

43 76. In omnes illos qui absolutionem vel revocationem quamcunque à sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti extorserint per vim aut metum, nam omnes tales sunt excommunicati per *cap. unicum. de his quæ vi. me. ve. cau. fi. lib. 6.* Quod intelligi debet secundum gloss. & Archi. si absolutio vel revocatio sit facta, quia si judex nolisset absolvere vel revocare, non haberet locum poena prædicta. Et habet locum etiam si sententia sit injusta ut no, ibidem. Dicunt tamen Officarii Regii prædictam & quasdam alias decretales per Bonifacium Octavum in odium

Re.

Regis editas non fuisse admittas in regno Franciæ
& ideò non fervari.

77. In omnes compellentes cujuscunque condi-
tionis sint prælatos vel Ecclesiasticas personas ad
submittendum Ecclesias subijciendo bona immobilia
vel supponendum jura Ecclesiastica laicis, vel re-
cognoscendum seu profitendum se tenere ab illis
tanquam à superioribus vel ad statuendum eosdem
laicos tanquam patronos vel advocatos Ecclesiarum
seu bonorum ipsarum in perpetuum, seu ad non
modicum tempus sine capituli consensu & licentia
speciali sedis Apostolicæ. Nam tales excommunicati
sunt per *cap. hoc consultissimo. de re. ecclesi. non
alie. lib. 6.*

Et pariter sunt excommunicati omnes laici qui
ex licentia Papæ & consensu Capituli contractus
inierunt de Ecclesiasticis immobilibus, vel inirent
in futurum si aliquid plusquam importat natura
contractuum ipsorum, vel pactum in eis factum
usurpaverint vel exegerint; si moniti legitime
non desistunt ab hujusmodi usurpatione restituendo
etiam taliter usurpata, ut in *prædict. cap.*

78. Contra omnes qui per se vel alios suo no-
mine, vel alieno ab Ecclesiis vel Ecclesiasticis
personis exigunt pedagia vel guidagia pro rebus suis
propriis, quas deferunt vel deferri faciunt non
causa negotiationis, nam tales excommunicantur
per *cap. quamquam de cens. lib. 6. si sint singula-
res persone.* Si communitas, universitas, aut col-
legium ecclesiastico subjiuntur interdicto.

G g a

79. Con-

442 DE POTESTATE SÆCUL.

79. Contra omnes qui litterarum Apostolicarum impetratores, vel alios ad forum ecclesiasticum recurrentes super causis quæ ad idem forum de jure vel de antiqua consuetudine pertinere noscuntur compellunt, seu compelli procurant, aut per se vel alium impediunt, ne coram judicibus ecclesiasticis delegatis seu ordinariis possint justiciam obtinere, vel quærelam de dictis causis coram eis proponere, judices ecclesiasticos vel impetrantes aut litigare volentes, aut propinquis ipsorum seu res illorum aut ecclesiarum suarum, etiam per captionem modis, vel aliis quibuscunque aggravant cum dantibus auxilium, consilium, vel favorem ad prædicta: tales enim sunt excommunicati per *cap. quoniam de immu. Ecclesiarum lib. 6.* Nec debent absolvi nisi prius integrè satisfecerint tam judici cujus jurisdictionem in casu cujus cognitio ad ipsum de jure vel de consuetudine pertinebat, perturbaverint, quam parti perturbatæ de injuria, damnis, expensis, & interesse, ut in *præalle. cap. quoniam* quod pariter officarii dicunt in regno non fuisse receptum.

80. Contra omnes sæculare dominium obtinentes quæ suis subditis interdunt ne prælatis aut clericis seu personis ecclesiasticis quæcunque vendant aut emant aliquid ab eisdem, nec ipsis bladam molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere præsumant, tales enim sunt excommunicati ipso facto per *cap. eos de immu. eccle. lib. 6.*

81. In Doctores & Magistros qui religio-

fos/habitu suo dimisso/leges vel Phisicam do-
cent, vel in scholis suis retinere præsumunt,
nam tales excommunicantur *per cap. ut periculosa*
ne Cle. vel Mo. lib. 6.

82. In omnes qui præsumpserint ecclesiasti-
cæ sepulturæ tradere hæreticos, receptatores,
defensores, vel fautores eorum scienter sunt e-
nim excommunicati: *per cap. quicumque de hære.*
lib. 6. Nec debent absolvi nisi propriis manibus
publicè extumulent, hujusmodi corpora dam-
natorum ut ibidem.

83. Contra potestates, dominos tempora-
les, rectores, vel eorum officiales, seu ballivos
qui de crimine hæresis cognoscunt vel judi-
cant, sive si captos pro eodem crimine absque
Episcoporum vel inquisitorum licentia à car-
cere liberant, vel executionem pro hujusmo-
di crimine eis à diœcesano vel inquisitoribus
injunctam non implent prout ad eorum spe-
ctat officium. Etiam si directè vel indirectè præ-
sumunt sententiam diœcesanorum vel inquisi-
torum aut processum impedire vel si diœcesano
vel inquisitoribus præsumpserint se opponere
in his quæ ad præfatum fidei negotium incum-
bunt aut aliter impedire cum omnib. dantibus
eisdem in præmissis auxilium, consilium vel
favorem, nam omnes sunt excommunicati ut
in cap. inquisitionis de hære. lib. 6. Si hoc fecerint
animo impediendi prædictum officium secun-
dum Matthe. alias secus de quo jam tetigi gene-
raliter supra in hujusmodi parte. §. 52.

84. Contra illos qui per assassinos ali-
quem interficiunt, seu interfici mandaverint
nam

nam tales licet mors forsan secuta non fuerit cum ipsorum receptatoribus, defensoribus, seu occultoribus sunt excommunicati & alias diffidati, & *cap. ut in cap. 1. de homici. lib. 6.* de quo supra in 13 fallentia regul. 1.

85. Contra omnes personas ecclesiasticas seculares cujuscunque dignitatis, conditionis, aut status collegia & universitates quæ usurarijs alienigenis concedunt domos ad fœnus exercendum, tales enim excommunicantur *in cap. 1. de usuris, lib. 6.* & universitates & collegia interdicuntur. Et si laici fuerint, ab hujusmodi excessu compescendi sunt per censuram ecclesiasticam ab ordinarijs locorum ut ibidem.

86. In omnes concedentes repræsalias contra personas ecclesiasticas, vel eorum bona vel si generaliter concessas prætextu cujusvis consuetudinis ad easdem referunt seu extendunt nisi infra mensem à die concessionis revocent si sint personæ singulares sunt excommunicati, *in cap. unico de jurejur. lib. 6.*

87. In omnes qui sequestrationem, quæ fieri debet de beneficio per triennium integrum pacificè non possesso post sententiam diffinitivam contra possessorem apud Sedem Apostolicam duntaxat in petitorio vel possessorio promulgatam impedire, vel fructus sequestratos, qui luper sunt oneri tenentis sequestrum occupare præsumpserint, quia etiam sunt excommunicati. ut *in Cle. unica de sequestra poss. & fruct.*

88. Contra omnes impediētes visitatores Monialium quarumcunque & etiam canonicarum

IN ECCLESIASTICOS. 445

rum regularium in his quæ pertinent ad officium visitationis earundem, tales si moniti non desistant sunt excommunicati. ut patet in *Cle. atten. dentes. de statu. regul. in fi.* & vide ibi Zaba, qui ponit quod tria requiruntur ad hoc ut quis incurrat dictam poenam.

89. Contra omnes statum Beguinarum assumptas vel assumptum lectantes, & qui assumptibus dant auxilium, consilium, vel favorem directè vel indirectè quoniam tales excommunicantur per *Cle. i. de religio. domi.*

90. Contra omnes scienter contrahentes matrimonium in gradibus consanguinitatis, vel affinitatis prohibitis, nec non contrahentes cum Monialibus, tales etiam excommunicantur in *Cle. unica de consanguin. vel affin.*

91. In omnes potestates, capitaneos, rectores, consules, iudices, consiliarios, aut alios quo suis officiales qui faciunt statuta, scribunt, vel dictant quod usuræ solvantur aut quod solutæ non restituantur cum repetuntur. Et qui secundum illa statuta scienter judicare præsumpserint & si prædicta statuta hæcenus edita de libris communiatum ipsarum non deleverint, si habent potestatem super hoc infra tres menses, & quoscunque prædictos præsumentes observare dicta statuta sive consuetudines effectum eorum sumentes quomodo, sunt enim excommunicati per *Cle. unicam de usuris.* An autem alij à supra notatis incidant in prædictam poenam vide ibi per Paul. & Zaba,

92. In omnes qui participant excommunicatis publicè in crimine damnato antequam factum fuisset propter quod fuere excommunicati : nam tales eadem excommunicatione ligantur , *cap: nuper & cap. si concubinae de sen. excom.*

44 93. De arris datis pro matrimonio Ecclesia potest indirecte cognoscere secundum *Fede. de se. consilio. 160. cir. fi.*

94. Episc. vel alius prælatus potest esse delegatus Principis no. *Sicu, in cap. inter dilectos. de fi. instru. & Cald. in tit. de offi. le. consi. 6. Ioan. And. in addi. Specu. tit. de assess. §. debet ver. sed nunquid à talibus tamen debent abstinere. per cap. teq. 11. qu. 1: & c. de presentium. 16. qu. 1. & fa. l. repetita. C. de Episc. & Cle. nisi materia concernat animam ut per Sicu. & Ana. in cap. in Archiepiscopatu. de raptu. tamen iudicium non est nullum cum iurisdictione sit habitu penes Ecclesiam ut latè no. per Anto. & Sicul. in cap. decernimus de iudi. Et facit quod no. Inno. in cap. 1. de obl. ad ratio. ubi pro una causa potest clericus esse procurator laici licet non in pluribus. no. Sicu. cap. per venerabilem qui fi. sint legi. faciunt no. per præpo. in cap. cum parati de appel. & Bald. in tit. de pace. constan. §. in civitate. in prin. & in cap. reprehensibilis. 24. quæst. 8. & 17. distinct. cap. Episcopus.*

95. licitè prælati impendunt consilium , & auxilium dominis temporalibus pro conservatione Reipublicæ maxime instante magna regni turbatione , no. Sicul. in cap. non est de voto ad hoc Inno. in cap. licet ex suscepto de foro compe. ubi dicit quod rebelles imperii Papa domare potest quod per Sicul.

cul. extollitur in cap. quod super his 2. col. de voto & in cap. novit in 2. no. de judi. & in cap. excommunicamus in §. catholici de hereti. & ibi Ana. in fi. & idem Sicul. in cap. 1. ulti. col. de offi. ordi. & in alle. cap. licet 3. 4. & 7. col. & idem Feli. in 1. col. Ex quo arguit idem Sicu. quod prælatus potest esse de consilio regis prout Episc. & Prælati nostri per optimè student in præsentis regno praticare, facit quod legitur & no. in cap. in archiepiscopatu, de rapt. & fa. quod hon or. in cap. duo sunt 96. di. & quod not. per Bal. & Fal. in Authen. Habita. C. ne si. pro patre.

96. Episc. potest excommunicare principem lai- 45
cum suæ diœces. gl. in cap. si autem 11. quæst. 3. & in cap. omnes de majo. & obe. glo. in cap. duo. sunt 96. di. 18. di. quoniam quidam 63. di. cap. Valentianus & c. dilecto. de sen. excom. lib. 6. & potest ipsum principem judicare. cap. Imperator in fi. 96. di. & 11. quæst. 1. cap. sacerdotibus.

97. Episc. potest administrare bona principis laici, ab eo tamen non poterit carcerari pro ratione reddenda secundum glo. & Doctores. in cap. dilectus de appel. nisi de fuga foret suspectus per not. Inno. in cap. ut famæ. de sen. excommuni & Ioan. An. in cap. nullus de pigno. & in cap. cum non ab homine. de judi.

98. Episc. ratione iuramenti potest cognoscere 46
de pravitate vel simulatione contractus no. Bal. in l. ordinarii. C. de rei ven. Ioan. de Prato. in l. qui proprio. ff. de procura. fa. quæ dixi supra in istius partis §. 21.

99. Si iudex sæcularis, est suspectus in aliqua causa tunc de jure potest adiri Episcopus gloss. ita dicit 11. quæstion. 1. in summa. & facit in

448 DE POTESTATE SÆCUL

fa. in authen. ut differ. judi. §. 1. & penult. col. 9
immo est eidem addendus, Episcopus. *C. de judi*
authen. si vero. l. apertissimi. C. ep. sit. & Spe. tit.
de recusa. §. 2. in princi.

100. Cognoscit Episcopus de conventicula lai-
corum. *cap. conventiculas & ibi Bald. de pace ju-*
ra. fir.

101. Facit solvi dotem etiam nudo pacto pro-
missam Bald. *in l. 1. C. de promissio do. Hostien. &*
Ioan. An. post Inno. in cap. de prudentia de do. in-
ter vi. & uxorem.

102. Episcopus exequitur sententiam latam per
judicem laicum contra clericum reconventum ad lit-
teras judicis laici secundum Io. de Imo. *in cap. postula-*
si. de foro. compe. & ibi Sicul. & Io. An. in cap. 1.
de mutu. pe.

47 103. Episcopus est iudex reductionis à laudo lato
per clericum & laicum. *Bald. & Bar. in l. precipimus*
in fi. C. de app. ut dictum est supra in hujus partis.
§. 13. Maxime quando laudum est juratum. cap. cum
C. laicus de foro. compe. & cap. venerabilem. de elect.
Antho. in cap. quinta vallis de jurejur. vel si laudum sit
de matrimonio, vel re spiritali, vel si nutriat pec-
catum evidens. evidens. ut in cap. novit. de judi. cap.
2. de arbit. vel si pro parte ecclesiæ petatur reductio,
cap. cum sit generale. de foro compe.

104. Clericus succedens laico debet eoram suo
iudice conveniri secundum Bartolum *in le. hæres ab-*
sens in princ. ff. de judic. & Baldus in le. 2. C. ut in
possessionem legat.

48 105. Clericus minor potest petere in integ. resti-
tut coram iudice Ecclesiastico contra laicum etiam in
bonis

bonis patrimonialibus, casus est, in cap. constitutus de in integr. restitut. & ibi Anthon. & Philip. in rubrica de appel. in ff. idem tenet Sicul. in allegata cap. in 1. no. & idem Fel. in cap. cum sit generale. 2. col. de foro compe. Et idem est dicendum de ecclesia ut possit petere integ. resti. coram Ecclesiastico iudice contra laicum, ita tenent Innocent. Sic. & Fel. in allegat. cap. constitutus & cap. cum sit generale.

A D D E

Quod idem tradit Couvarruvias cap. 4. numer. 2. variarum lectionum. Felinus & Panormitanus in cap. constitutus de restit. in integrum.

Berous tamen in contrarium disputat in cap. 1. de restitut. in integr. nume. 162 vide Romanum sing. 113 Mattheus Boyss Doctor.

106. Laicus & Clericus cōrei debendi debent coram Episcopo conveniri. tenet Bartol. in l. jurispe- 49
ritis. §. cum oriundus, ff. de excusat. tutor.

107 Laici possunt in foro ecclesiastico ratione cuiuscunque peccati conveniri. textu. in cap. novis de judi. juncta gloss. super ver. corrigere, quod qualiter intelligitur, vide per Petr. de Ancha. in præallegat. cap. ea quæ. quæstion. 8. de regul. juris. lib. 6. & per Docto. in præallegat. cap. novis. ubi per eum disputatur an tutus exceptione rei judicatae per iudicem sæcularem possit denunciari coram ecclesiastico de iniquitate sententiæ, vide quæ scripsi supra eo. §. 4. ex præmissis.

450 DE POTE STAT. SECUL.

108. Miserabilis persona potest laicum interdicto unde vi coram Ecclesiastico iudice convenire, etiam si res subtracta feudalitatis esse dicatur, per text. in cap. ex parte. b. de foro compet. quod temporales officij patienter non tolerarent per ea quæ scripsi. supra in 2. regul. 24.

109. Iudex laicus negligens facere justiciam per ecclesiasticum iudicem compelli potest no. gl. in cap. Iudæi. in 2. de judæis. & cap. excommunicamus in 1. gl. de hære. & 24 qu. 2. cap. dominus in glo. 1. dixi supra eo. §. 6. & §. 5.

110. Iudex ecclesiasticus & sæcularis possunt in aliquibus casibus concurrere in causæ cognitione ut in authen si verò. C. de judi. Et quandoque ratione necessitatis indivisibilis instantiæ ut cum volo convenire clericum & laicum obligatos in solidum ratione contractus, vel administrationis, puta quia fuerint executores testamenti, vel in alijs causis in quibus apud eundem iudicem est agendum. ff. de qui. re. apud eum. l. 2. & cap. cum Martinus. de consti. ita dicit Petr. de Ancha. in allegat. cap. ea quæ. de regulis iuris. li. 6. questione prima Et ibi vide ad quem tunc erit appellandum, & concludit quod uterque superior etiam erit adeundus in causa appellationis. Et si non esset possibilis iste concursus erit adeundus iudex Ecclesiasticus tanquam dignior per cap. quanto. de judi. & cap. quod in dubijs de conse. Ecclesiæ vel alta. & no. Barto. in l. 1. prin. ff. de appel. Bald. in l. præcipimus de appel. C.

111. Laicus conventus coram Papa si dicatur ipsum non esse iudicem suum competentem

tem ineptè excipit, sed debet dicere Papam non habere in ipsum exercitium jurisdictionis, ita *Milus tenet in verbo jurisdict. §. jurisdictionis preroga*. Et ita dicit practicari in Rota: & dixi supra in conclusio.

112. Papa habet jurisdictionem in omnes Laicos, quo ad decidenda dubia legistarum, in quibus sunt variæ opiniones Doctorum no. *Antho. in cap. super col. 3. ver. no. 4. de rescriptis*.

113. Papa deponere potest Laicum à sua dignitate. gl. *in cap. nullus. 21 qu. 1. 17 qu. 4. cap. si quis deinceps. §. cap. Adrianus. 63 distinct.* idem est de quolibet iudice Ecclesiastico: quia privare potest iudicem secularem officio Laicali, & ipsum inhabilitare, si non vult obedire in his, in quibus est subditus iudici Ecclesiastico, ut no. *Domin. in cap. ut officium. §. statumus, de hære. lib. 6.*

114. Papa potest absolvere Laicos & vasallos à subiectione principis temporalis. *cap. gravens de excessi. prala.*

115. Papa ex causa potest absolvere aliquem ab obligatione quæsitæ Laico qui ei non subest, quo ad temporalem jurisdictionem, si talis obligatio solum contrahitur ex fidei præstatione, ut *in cap. quanto. de jurejur.* secus autem, si aliunde esset quæsitæ: quia cum talis obligatio sit de jure gentium non poterit per Papam tolli. *Cle pastoralis de re judi. §. not. Inno. in cap. quæ in Ecclesiarum, de consti. legistæ. in l. si. C. si contra jus vel utili. pu.*

116. Cle-

116. Clericus potest convenire Laicum in foro Ecclesiastico super novi operis nuncia. de quo per Sicul. *in cap. significantibus de no. oper. nun.* licet Ioan. Andr. videatur sentire contrarium : sed idem Sicu. dicit quod potest Laicus à Clerico casu prædicto conveniri coram Ecclesiastico, quia ille qui nunciat in iure suo molestatur, & sic est reus, & quodammodo committitur sacrilegium turbando rem Ecclesiæ meritò potest conveniri coram Ecclesiastico iudice, *ar. in cap. cum sit generale de foro. competen.* & videtur sentire *authen. in alleg. cap. significantibus*, quod Sicu. dicit esse notandum.

117. Laicus contra Laicum in casibus concernentibus forum Ecclesiasticum simpliciter vel mixtu coram Ecclesiast. iudice agere potest conditione legis diffamari, *C. de inge. & manu.* de quo per Inno. Sicul. & Felin. *in cap. conquærente. de offi. ordin.* dicentes, quod potest implorare officium iudicis, ut compellat diffamantem cessare à diffamatione, & id iudex facere tenebitur, propterea dixit text. *in alleg. l. diffamare*, statum ingenuorum, sive errore, sive malignitate quorundam, per iniquum est.

118. Pro quolibet damno illato, potest etiam per Laicos recurri ad iudicem Ecclesiasticum, ut generaliter excommunicet eum, qui damnum intulit, licet probari non possit determinatè quis damnum intulerit. Et hoc intelligo præcedente generali monitione per modum edicti publici. Et ligabuntur omnes scientes & contumaces, pro quo *cap. 2. de offic. ordi.*

IN ECCLESIASTICOS. 433

ordi. & ibi Sicul. cap. tam litteris. de testi. & cap. constitutus de jur. jur. cap. ad nostram. §. qu. 1. cap. quidam maligni. de senten. excommuni. cap. a nobis. 1. & cap. Romana. §. caveant. libr. 6. & cap. proposuit. de Cle. excom. ministr. cum ibi nota. ad quod fa. cap. 2. ne Cle. vel Mona. cum ibi not. per lo. An. in Novel. Ad hoc l. jubemus. 1. C. de defen. civi. quæ reputatur in hac materia notabilis. ta. auth. si omnes. C. ut ab hære. se ab & ff. de ori. jur. l. 2. §. ex-actis. & ff. de just. l. sed si pupillus §. præscribere & C. de fur. l. in civilem. & de major. & obe. cap. humilis. no. per Inno. in cap. præterea de app. de offic. deleg. cap. p. & g.

Ex quibus Rota deci. 449 post Bald. & Pe. de Perusio fratres concludit sententiam generalem Episcopi, ex causa sive pro facto generali posse proferri, & contra incertam personam, & per modum edicti publici, & ligari omnes scientes & contumaces. Et sic tam Laici quam Clerici ligabuntur, & vulgo tale monitorium generale vocari solet monitorium in forma malefactorum. Et permittitur ita fieri per iudices temporales præsertim usque ad revelationem inclusive,

NOTA.

Insignem hanc decisionem, quam auctor allegat, quod generalis sententia excommunicationis, præcedente generali monitorio per modum publici edicti de re aliqua restituenda, vel decimis solvendis, vel de damno clanculum dato resarciendo, vel de fure judicando, de re furtiva resti-

restituenda, liget etiam incertam personam scientem & delinquentem contumacem, elegans est decisio Rotæ 444 quam auctor allegare debebat. In novis est 19 decisio in tit. de dolo & contumacia. hinc regula datur, quod Episcopus vel Vicarius possit monitorias generales contra detinentes res alienas ad instantiam cujusque domini decernere sub pœna excommunicationis. Dd. in l. Civile C. de furtis, de his monitorijs generalibus Episcoporum vel Vicariorum pluribus agit, Silva nuptialis libr. 3. numer. 28 ubi limitat 7. modis. Et inter cetera, quod quilibet sciens & comparens possit declinare forum, & ad suum iudicem confugere, qui velit dicere, quod iusto titulo rem possideat, alioquin iudex Ecclesiasticus per talem generalem citationem ad sese omnes causas traheret. Vide ibi, quia auctorem nostrum citat. d. numer. 28. Idem Lanfrancus meminit in Clem. dispendiosam. numer. 5. ubi praxim & formam citandi docet. Matthæus Boys Doctor.

119. Quando lis magno tempore duravit inter aliquos, & est adeò intricata, quod de facili extricari non potest, nam tunc iudex potest compellere partes ad concordiam, licet causa sit civilis per tex. in cap. placuit. 90 distinct. de quo facit festum Antho. & Imol. in cap. 1. de mutu. pe. & Sicul. in cap. 1. de treu. & pa. & in cap. cum inter. R. 3. colum. de elect. & in cap. fin. 3. no. de mayo. & obe. & in cap. cum pridem de pao

*& in cap. novit. 3. col. de judi. Paul. & Alex. in l. qui-
dam existimaverunt. ff. si certum pe. Ludo. Ro. in l.
2. ff. sol. ma. & Alexan. in l. 1. §. & post. operis
ff. de novi. ope. num. 3. colum. & Ludo. & Alex. in
l. si quis mihi bona. & juxta ff. de dam. infe. Quæ
Feli. in rubri. de treu. & pace. dicit esse ponde-
randa, quia iste est casus, in quo Episcopus potest
coercere Laicos: nam dicitur in alle. cap. placuit. qui-
cunque odio, aut longinqua inter se lite dissenserint,
& ad pacem diuturna oblatione nequiverint, à sacer-
dotibus civitatis primitus arguantur, qui si inimicitias
deponere perniciofa intentione noluerint, de Eccle-
siæ coetu justissima excommunicatione pellantur. Cer-
tum est autem, quod delictum excommunicatione
dignum est fori Ecclesiastici. Sicut, in cap. cum sit
generale. 4. colum. de foro competen. & inferius §.
domina concedente dicitur,*

Et ideò videtur, quod Episcopus mortaliter pec-
cet, non intromittens se per censuram ad pacifi-
candos cives cum scandalo dissentientes, quia licet
alius non obvians delicto non peccet, ut delin-
quens, fallit tamen in prælato. Sicut, in cap. quan-
ta. de senten. excom. & negligentia in prælato,
est peccatum mortale, etiam in concernentibus
pacem, in cap. 1. de treu. & pa. & ibi Sicut
in 2. no. Et quod negligentia in revocando discor-
des ad concordiam sit peccatum mortale, in præ-
lato est gloss. sing. in §. criminis alias incipit Ea-
demum. in ver. neglexerit. 25. dist. licet in alio sit
veniale, ut ibi. Et dicit Sicut. in cap. 1. de offi.
ordi. quod Episcopus debet excommunicare & in-
terdicere cives expellentes alios injustè ex civitate,
& dicit Bald. in l. 2. §. quies. ff. de offic. præfekt. ur.
quod officialis videns rixantes, & non se interpo-

H h

neus

456 DE POTESTATE SÆCUL

hens cum possit , potest ob hoc ab officio remo-
veri : ita Feli. ubi supra

54

120. si Laicus fuerit absolutus vel punitus in fo-
ro temporali de crimine , quod est etiam puni-
bile in Laicum , secundum jus canonicum pote-
rit absolutione tali vel punitione nonobstante ,
per judicem Ecclesiasticum puniri vel absolvi secun-
dum *Bal. in l. placet. de sacrosan. Eccle.* dicen-
tem , quod pœna spiritualis non tollit temporalem
nec converso. idem *Bal. in l. si quis in hoc genus. C. de Epis. & Cle. Pe. de Anch. in regula juris Ec-*
que 27. col. ver. 9. queritur , dicens *Bal. ita con-*
suluisse : quamvis *Bal. non decidat in l. 1. C. de*
sum. Trin. Ad cap. si. de exce. lib. 6. Feli. in cap.
de his de accu. ver. 12. respondet , dicens quod loqui-
tur in sententia lata in causa civili , non autem
in criminali , de quo dictum est ulterius ad ea quæ
latissime ponit *Sicu. in cap. tue. ult. col. de pro-*
cur. ubi pro ista conclusione alle. tex. in cap. fe-
licis §. per hoc de pœnis lib. 6. idem no. Sicu. in
cap. de cau. pen. col. de offi. dele. idem Sicu. &
Imo. in cap. 1. de offi. ordi. per Pe. de Anch. Za-
ba. & Ana. in cap. 2. de adul. per ana. cap. qua-
liter & quando §. ad corrigendos 8. col. de accus.
Bart. in l. nemo martyres. C. de sacros. Eccle.
Adde tu. Fran. Arc. in alleg. cap. de his gl. Do-
mi. in alie. §. per hoc & idem Sicu. in cap. cum
sit generale. in 2. no. quæ omnia faciunt ad id ,
quod scripsi supra in 4. reg. fallen. 2. vel quod
abolitio seu remissio , quam Rex concedit clericis ,
non potest eisdem prodesse ad hoc , ut non puni-
antur per eorum Episcopum , pro crimine remisso
seu abolito per regem , super quo puncto , vide
remissiones quas ponit Felinus in cap. cum sit gene-
ræle.

rale 5. col. ubi finaliter dicit, quod solitus est tenere distinctionem, quam ponit *Sicu. in cap. iux. de proou.*

111. Clericus vel Ecclesia potest agere contra Laicum conditione *cap. reintegranda. coram iudice Ecclesiastico*: nam ille canon inducit speciale privilegium Ecclesiæ, ut no. *Cald. in cap. cum ad sedem. de resti. spol.* ita concludit *Sicu. in cap. cum sit generale 6. col. de foro compe.* allegans prædictum *Cald. & gloss. no. in cap. cum dilectus quod me. cau. quæ est pe.* quam dicit ibidem esse menti tenendam, & nescire alibi. Mihi videtur quod alia ratio posset etiam assignari, quia omnis conditio ex lege est actio personalis, ut *inst. de actio. §. sic itaque ver. appellamus*, modo clerici super actionibus personalibus contra Laicos agere solet coram Ecclesiastico iudice, ergo &c. Et ista ratione videretur idem dicendum si ageretur conditione, ex *cap. sape. de resti. spol.* aut aliis conditionibus, quæ pro recuperanda possessione proponi de jure possunt, dubito tamen quod iudices temporales hujusmodi regni nequaquam id tolerarent per ea quæ scripsi supra in 2. regulæ fallen. 24.

112. Clericus vel Ecclesia potest agere contra Laicum interdicto uti possideris, si dicat se turbari per Laicum, & hoc coram iudice Ecclesiastico, ita firmat *Sicul. in alleg. cap. cum sit generale. 6. col.* dicens *Lap. ita tenuisse alle. li.* quia ex hujusmodi turbatione inducitur injuria, violentia, & molestia, pro quibus qualitatibus potest agi coram Ecclesiastico iudice, & istud dicit simpliciter esse tenendum: quanquam *Auth.* istud aliter voluerit limitare in *cap. si Cle. eo. tit. & pro*

H h 2

hu-

458 DE POTESTAT. SECUL.

huiusmodi dicto secundum eundem Sicul. est bonus text. in cap. licet de probat. & cap. conquestus de foro compet. & ibi Sicul. in 3. no. idem Fely. in alleg. cap. cum sit. 2. col. veruntamen sicut dixi in §. precedenti, vix hoc admitterent iudices seculares huiusmodi regni propter scripta ubi supra, de spoliatore Laico, an possit coram Ecclesiastico iudice conveniri ad instantiam Clerici dictum est supra in huius tit. §. 39.

123. ubicunque allegatur fraus adhibita in factis Ecclesiæ, procedit *præalle. cap. cum sit generale*: ut vel Ecclesia sibi vendicat jurisdictionem in Laicum, ita Inno. Sicul. Fely. & doct. in eo. cap. alleg. Lapum alleg. 59. dicentem, quod de fraude Clerici vel Prælati ementis de bonis Ecclesiæ prædium, & facientis instrumentum confici & retineri sub nomine consanguinei, & amici sui, aut alterius tertii cognoscet Ecclesia, quia isti fraudantes Ecclesiam, dicuntur malefactores Ecclesiæ, pro quo Sicul. alleg. rex. & ibi doct. in cap. inquirendum de peculio. Cleric. Item tales fraudantes Ecclesiam, anathematizantur 12. qu. 2. cap. quicunque. & cap. Apostolicos. ergo spectat jurisdictio ad Ecclesiam, quia excommunicatio infligitur propter causam Ecclesiæ subjectam 30. dist. si qua. cap. quicunque, & quod no. Ioan. An. in regula. Ea quæ fiunt à iudice, de reg. jur. lib. 6. in Mercuriali, & ita refert Sicul. tenere Lapum, ubi supra.

124. ubicunque reperitur iudicem Ecclesiasticum posse per Laicum excommunicare, ex hoc concluditur jurisdictio sua: ita Lapus alleg.

le 59. tenent Sicul. & Feli. *in allegat. cap. cum sit generale*, quod idem Sicul. corroborat, sit excommunicatio. *cap. pœna* & *sacro de san. excomm.* qua nulla pœna major reperitur in Ecclesia Dei 24 qu. 3. corripiantur, & pœna non est alicui infligenda, nisi per judicem 23 qu. 2. §. 1. Item fieri non debet sine causæ cognitione 11 qu. 1. *cap. nemo. de sen. excom. cap. 1. lib. 6.* & per solum judicem *in cap. 1. præalleg.* ubi ter repetitur verbum *judex. fa. cap. novit. de judi.* Ex quibus verificatur conclusio supradicta.

125. Episcopus contra quemcunque etiam Laicum potest de omni crimine inquirere respectu pœnitentiæ imponendæ, ita Io. An. *in cap. ad nostram. 2. super glo. 2. de jurejur.* ita intelligens. *cap. 2. de offic. ordi.* & est bo. gl. *in cap. 1. 6. q. 1.* ita secundum Felin. *in alleg. cap. cum sit. 4. col.* potest intelligi, quod not. *Domini. in cap. 2. in fi. 1. col. de consti. in 6.* dicens, quod ad evitacionem peccati potest Episcopus statuere etiam contra Laicos de omni crimine. Adde hic quæ scripli supra in hujus tit. §. 3. & 38.

126. Vacante principatu non recognoscen- te superiorem Papa succedit, ita Felin. *in cap. licet ex suscepto. 1. col. de foro compe.* qui allegat *Zochum* idem tenere *in cap. & si necesse. de dona. inter vi. & uxor.* & quamquam Sicul. in allegat, licet teneat quod Imperator succedat casu prædicto nihilominus idem Feli. dicit oppositum esse verius, quod Imò Papa huic statui succedat, quod sic confirmat, horum potestas similis est imperiali. *Barth. in l. hostes. de capti. Sicul. in cap. cum te. de re judi. Bar. in l. infamem. de pu. judi. & in l. acta. §. amplianda ff. de*

460 DE POTESTAT. SECUL.

de re judi. & in l. 1. ff. de postula. omnes. in cap. per venerabilem, per illum tex. qui si. sint legi. sed in imperiali succedit Papa: ut in allega. cap. licet ergo & in ista facit dictum Hosti. in cap. cum Ioannes. de si. instrum. quod à tali statu appellatur ad Papam: ergo in hujus ti. §. 4. idem tenet Anto. ut refert Feli. ubi supra. qui circa si. dicit Cardi. ibidem narrare commune dictum omnium quod vacante imperio Papa succedat in jurisdictione imperiali: est enim hoc turbare jurisdictionem imperialem contra cap. novit. cum simili. ideo expectandus est successor, fallit in causa præalleg. cap. licet. ubi oppressi in iustitia deficiente ultimo capite seculari appellant ad Papam, quia cum appellatio debeat fieri ad superiorem, non est tunc alius superior.

Moderni tamen fatentur non esse jure expressum illud commune dictum, quod tamen tenent allegando Bar. in l. 1. §. denique. ff. de aqua, plu. ar. cui Felin. addit, quod legatus non succedit imperio vacanti, glo. in Cle. pastoralis. in ver. succedimus. de re judi singularis secundum Romanam not. 407 incipienti vacanti. imperio. sed quicquid sit est decisum à Io. 22. in extravag. incipien. si fratrum. & coepiscoporum more. ubi inter alia graviter puniuntur omnes, qui prætenderent se vicarios imperij vacantis, cui Papa succedit, prout de jure liquidum est, & jam pridem inconcusse servatum.

127. Emphiteota potest per Ecclesiasticum judicem compelli ad reficiendum rem emphiteotecariam per tex. in auth. de non alie. aut per mu. re. Eccle. §. scire autem. col. 2. & 3. Et compel-

pelletur conditione illius auth. seu legis aut constitutionis, & sic actione personali ad idem tex. in auth. de alie. & emphi. §. si verò quis locator col. 9. ubi Bar. & in aut. qui rem. C. de sacros. Eccl. pro quo fa. l. si grege. in fi. ff. de le. i. ita deciditur per q. Capellæ. num. 354.

128 Locorum ordinarii Ecclesiastici per censuram Ecclesiasticam compellere possunt justiciarios omnes, & dominos temporales ut permittant damnatis ad mortem si petant ministrari pœnitentiæ sacramentum, consuetudine contraria, quæ potius abusus esse censetur, non obstante, ut in Cle. i. de pœni. de remis. Et sic, si petierint Eucharistiæ sacramentum non debet negari, glo. in præallegat. Cle. in ver pœnitentiæ movetur. per cap. quod in te. eo. ti, ubi cui conceditur pœnitentiæ sacramentum, concedi censetur viaticum: idem tenent Zaba. & Io. de Imo. in præalleg. Cle. de quo in ca, sane, de cele, missa, 58

Ad quod facit, quia per judicem Ecclesiasticum loci ordinarium compelluntur iudices seculares observare jus canonicum, quod ad provisionem animarum statutum est, ut in cap. fi. de foro compe, libr. 6, cap. fi, de excep. & cap. licet, de jurejur, & cap. decernimus, de senten. excommuni. eo. libr. no. Imo Zaba. in præallega. cle. i. & dixi supra. in hujus ti. §. 44

Sed quod supra dictum de viatico non servatur in præsentî regno, nam fuit denegatum domino Ludovico de Lucenburgo Conestabulatio, qui Anno Domini 1475. fuit per curiam parlamenti, eo quod crimen læsæ majestatis in

Regem frequenter commisisse, cum hostibus conspirasse, & fidem, qua reipublicæ obnoxius erat, violasse confessus fuerat, missa tamen coram eo prius celebrata fuit, & panis benedictus oblatus, quem religiosè manducavit, inde ad graviā perductus atque in tabulatum conscendens postquam ad divæ Mariæ templum conversus longiusculam orationem plorans habuisset, à carnifice uno gladij ictu capite punitus est, cadaver autem per cordigeros in ipsorum Ecclesia humatum est decembri mense. die 19 anno prædicto.

A D D E

CRIMINOSUS SUSPENDENDUS
ad Sacramentum admitti debet.

Criminoso, qui suspendi debet sacramentum negari non potest tex. in cap. Quæsitum 13 q. 2. ubi dicitur, quod etiamsi sit aliquis patibulo suspendendus, non tamen ei denegari debet sacra communio. Concordat gloss. in cap. si quis de corpore 26 q. 6. text. in ca. 2. de furtis. in cap. super eo, de heret. in 6. text. in ca. 1. de pœnitent. in Clementinis. Tenet idem Cassan. in consuetud. Burgund. §. de confiscat bonorum, tit. de justitia. nu 5. & Damhauder in prac. Criminal. ca. 150 num 4. facit capit Pœnitentes. distinct. 50 ubi dicitur, quod viaticum Eucharistiæ omnibus in morte positis non sit negandum, etiamsi atrocissima scelera commiserint. Couvaru. in Resolutio. varijs cap. 1. num. 11 Probat idem Franciscus Mar-